

Писаренко С. В.

доцент кафедри підприємництва і права

e-mail: svitlana.pysarenko@pdau.edu.ua

Михайлютенко Я. Е.

здобувач вищої освіти другого (магстерського) рівня вищої освіти,

e-mail: yaroslav.mykhailiutenko@st.pdau.edu.ua

Полтавський державний аграрний університет

м. Полтава, Україна

DOI: <https://doi.org/10.31210/ab2026.3>

ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПЕРЕРОБКИ СОЇ ЯК ФАКТОР ЗРОСТАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Аграрний сектор України є одним із ключових драйверів національної економіки, водночас він характеризується високою енергоємністю виробничих і переробних процесів. Особливо це стосується підприємств, що здійснюють післязбиральну обробку та переробку олійно-білкових культур, зокрема сої. За оцінками вітчизняних науковців, частка витрат на енергоресурси в структурі собівартості продукції переробки може сягати 25-40 %, що істотно впливає на фінансові результати діяльності підприємств [1].

У сучасних умовах воєнних викликів, подорожчання енергоносіїв та необхідності відновлення економіки питання впровадження енергоефективних технологій набуває стратегічного значення для аграрних підприємств України [2]. Саме енергоощадні технології переробки сої дозволяють зменшити виробничі витрати, підвищити рентабельність та забезпечити стійкість підприємств на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Переробка сої включає комплекс технологічних операцій, серед яких очищення, сушіння, термічна обробка, екструзія, пресування або екстракція олії, а також утилізація побічних продуктів. Дослідження українських учених у галузі аграрної економіки та харчових технологій свідчать, що найбільш енергоємними є процеси сушіння та теплової обробки зерна [3].

Згідно з матеріалами Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», підвищення енергоефективності цих етапів шляхом модернізації обладнання та оптимізації технологічних режимів дозволяє скоротити витрати паливно-енергетичних ресурсів на 20-30 % [4].

Сушіння сої є критично важливим етапом, оскільки від його якості залежить подальша технологічна придатність зерна. Традиційні методи сушіння часто супроводжуються перевитратами енергії та зниженням якісних показників продукції. Вітчизняні дослідження доводять доцільність впровадження низькотемпературних та комбінованих режимів сушіння, а також використання альтернативних джерел енергії – біомаси та агровідходів [5].

У працях українських учених зазначається, що використання енергоощадних сушильних агрегатів дозволяє не лише зменшити витрати

енергії, але й підвищити збереженість білка та олії в зерні сої [6]. Це, у свою чергу, позитивно впливає на якість кінцевої продукції переробки.

Сучасні напрями розвитку переробки сої в Україні передбачають перехід до комплексних енергоефективних технологій, зокрема екструзійно-пресових схем. За даними українських фахових видань аграрного спрямування, такі технології є економічно доцільними для середніх і малих агропідприємств, оскільки не потребують значних капіталовкладень і забезпечують швидку окупність [7].

Крім того, комплексна переробка сої з повним використанням побічних продуктів (макухи, шроту) сприяє диверсифікації виробництва та підвищенню загальної енергоефективності підприємства [8]. Це відповідає концепції сталого розвитку аграрного сектору, що активно просувається в Україні на державному рівні [9].

Енергоефективні технології переробки сої формують конкурентні переваги аграрних підприємств через зниження собівартості продукції, стабілізацію фінансових результатів та підвищення інвестиційної привабливості. Українські науковці підкреслюють, що саме скорочення енергетичних витрат є одним із найшвидших шляхів підвищення ефективності аграрного виробництва без значного розширення ресурсної бази [10].

Таким чином, впровадження енергоощадних технологій у переробці сої є важливим інструментом забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств України в сучасних умовах господарювання.

Список використаних джерел:

1. Малік М. Й., Забуранна Л. В. Організація і планування аграрного виробництва. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2019.
2. Шпикуляк О. Г. Розвиток аграрного підприємництва в Україні. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2020.
3. Калетнік Г. М. Енергозбереження в агропромисловому виробництві. Вінниця : ВНАУ, 2018.
4. Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
5. Бурлака В. Г., Кравчук В. І. Енергоефективні технології післязбиральної обробки зерна. Київ : НУБіП України, 2017.
6. Лисенко В. П. Технології сушіння та зберігання олійних культур. Харків : ХНАУ, 2019.
7. Farming.org.ua
8. Агробізнес Сьогодні
9. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Стратегія розвитку АПК. Мінагрополітики України
10. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств. Київ : КНЕУ, 2021.